

Ірина ЧОП'ЯК

слухачка магістратури за спеціальністю

«Публічне управління та адміністрування»

(науковий керівник: д. н. держ. упр., доцент, доцент кафедри менеджменту та публічного управління Толуб'як В.С.)

ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ОСНОВИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

В Україні розпочато процес децентралізації влади, який супроводжуватиметься передачею значних повноважень та фінансових ресурсів від органів державної влади – органам місцевого самоврядування. Децентралізація здійснюється з метою забезпечення ефективної реалізації прав громадян, надання публічних послуг належної якості, збільшення прав і повноважень територіальних громад. Тому актуальним є питанням вивчення досвіду зарубіжних країн щодо формування і розвитку фінансової основи місцевого самоврядування та його практичного використання у вітчизняній практиці.

Система місцевих бюджетів як головна ланка фінансової основи місцевих органів влади існує в усіх країнах світу. Її розвиток і функціонування зумовлені низкою національних, політичних, економічних чинників. Дослідженням зарубіжного досвіду формування фінансової основи територіальних громад присвячені праці багатьох науковців, серед яких В. Е. Дюран, Бернар Дрейфюс, І. Р. Залуцький, В. В. Руденко Н. Бойцун, В. Іваненко, Ж. Зіллер, Б. Карпінський, К. Кронваль, Л. Миргородська, Н. Мирна, К. Плоккер, С. Хагрут, Г. Холліс, І. Януль, які визначили важливість та необхідність достатнього фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування.

Головним правовим актом, який визначає принципи формування місцевих бюджетів для країн-членів Ради Європи, є Європейська хартія місцевого самоврядування, ст. 3 якої передбачено, що органи місцевого самоврядування повинні мати право регулювати діяльність і управляти значною частиною суспільних справ в інтересах місцевого населення.

Зокрема, в Німеччині згідно ст. 28 Конституції за громадою закріплене виключне право на вирішення справ локального спрямування в межах загальнодержавного законодавства. Конституція визнає громади як “територіальні корпорації” та в загальних рисах регулює питання їх доходів. Громади збирають прямі податки на професійну діяльність, на землю, з розважальних закладів, від продажу алкогольних напоїв, податки на собак тощо. Крім того, до бюджету громад надходить

частина федеральних регулюючих податків. Більше 17 % регулюючих податків територіальних громад Німеччини надходять до місцевих бюджетів. Основним є прибутковий податок [1, с. 124].

У Франції, навпаки, прибутковий податок повністю надходить до державного бюджету. Франція демонструє найбільш централізовану серед країн Європейського Співтовариства модель міжбюджетних відносин з органами місцевого самоврядування (поряд з Нідерландами та Бельгією) [2]. Аналогічно формується головна частина доходів федерального бюджету США, де сума індивідуального прибуткового податку і податків та внесків на соціальне страхування перевищує 80 % всіх доходів.

Канада певною мірою є прикладом децентралізованої федеративної держави, що приділяє велику увагу вирівнюванню відмінностей між провінціями. Останні мають широкі повноваження за видатками та, на відміну від інших країн, їм надано також права на збір податків. До того ж основні відрахування йдуть на користь провінцій з низькими доходами з тим, щоб усі провінції мали рівний рівень бюджетних ресурсів. Децентралізація в Канаді допомагає адаптувати соціальну політику до місцевих потреб, забезпечуючи урядам провінцій доходи, достатні для підтримки єдиних стандартів суспільних послуг при однакових рівнях оподаткування [4, с. 73].

В Японії місцеві податки забезпечують майже 35 % усіх податкових надходжень у країні і становлять понад 70 % доходної частини місцевих бюджетів. До місцевих податків входять: префектурний податок; податок на підприємницьку діяльність; на майно фізичних осіб; з продажу; транспортний податок, акцизи за послуги (проживання в готелях, купання в гарячих джерелах) тощо. Частка податкових надходжень до місцевих бюджетів різного рівня сильно коливається. Найбільшими вони є у великих містах та промислово розвинених муніципалітетах. Так, у бюджеті Токіо питома вага місцевих податків значно перевищує середній по країні і досягає 85 % .

Поряд з податками джерелом доходів місцевих органів влади в Японії є різні збори з населення, компенсації за послуги. До них, зокрема, належать платежі за каналізацію; паркування; видачу ліцензій, паспортів і водійських документів; благоустрій вулиць; користування, громадським транспортом; плата за нотаріальні, ритуальні та інші послуги тощо.

Фінанси органів місцевого самоврядування Польщі складаються із власних доходів – з надходжень із встановлених на підставі окремих законів податків, надходжень, доходів, які отримуються окремими

підрозділами ґмін, і надходжень від бюджетних підприємств, з майна ґміни, спадщини, дарчих, доходів з грошових покарань та штрафів. Окрім того, в Польщі широко використовуються трансферти з державного бюджету, від інших підрозділів територіального самоврядування або з інших джерел: дотації без зазначення мети призначення, цільові дотації на часткове фінансування власних функцій ґміни або на завдання, замовлені від адміністрації та дотації зі структурних фондів [4].

Отже, досвід формування фінансової основи органів місцевого самоврядування в зарубіжних країнах є досить важливим для нашої держави. Проте, його не можна механічно використовувати. Потрібно формувати власний механізм формування фінансової основи органів місцевого самоврядування, який би відповідав українським реаліям розвитку.

Бібліографія:

1. Гранберг А. Г. Основы региональной экономики. Г. Гранберг. – М. : ИД ГУ ВШЭ, 2004. – 495 с.
2. Дюран В. Э. Местные органы власти во Франции / В. Э. Дюран. – М., 2001. – 211 с.
3. Кохалик Х. Організація та функціонування системи комунального самоврядування на прикладі міст Німеччини та України: компаративний аналіз / Х. Кохалик // Ефективність державного управління : збірник наукових праць. – 2010. – Вип. 25.
4. Черник І. Д. Платежі та збори як джерело місцевих бюджетів у європейських країнах / І. Д. Черник // Фінанси України. – 2009. – № 7. – С. 11

Ольга ЧОРНА

слухачка магістратури за спеціальністю
«Публічне управління та адміністрування»
(науковий керівник – к.е.н., доцент, доцент кафедри
менеджменту та публічного управління Августин Р.Р.)

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ОРГАНІЗАЦІЇ В УМОВАХ ПІДВИЩЕНОГО РИЗИКУ

Діяльність організації за умов ринкової економіки пов'язана з необхідністю завоювання і укріплення власних позицій в конкурентному середовищі. Сучасний етап розвитку економіки України висуває якісно нові вимоги до управління конкурентоспроможністю організації. Умови